

Beszámoló a MOKKA adatbázisának fejlesztéséről 2008-ban

2008 folyamán a MOKKA adatbázissal kapcsolatos történésekre egyrészt az adatbázis tartalmi bővülése volt jellemző, másrészt a MOKKA új szerverére történő migrálás előkészítése és lebonyolítása.

1. Az adatbázis tartalmának bővülése

- i. A Németh László Városi Könyvtár rekordjainak retrospektív betöltése.
- ii. A Könyvtártudományi Szakkönyvtár anyagának retrospektív betöltése.
- iii. A BME-OMIKK 300.000 rekordjának kiegészítő betöltése.
- iv. Hadtörténeti Könyvtár rekordjainak retrospektív betöltése.
- v. A Magyar Elektronikus Könyvtár anyagának retrospektív betöltése.
- vi. SZIE Ybl Miklós Főiskolai Kar anyagának retrospektív betöltése
- vii. Kurrens betöltések problémáinak rendezése:
 1. DEENK – fennakadások okainak feltárása, elmaradt rekordok betöltése
 2. FSZEK – fennakadások okainak feltárása, elmaradt rekordok betöltése
 3. ELTE – elkerülő megoldás a feltöltések közben megszakadó kapcsolat problémájára
- viii. folyamatos kurrens feltöltésbe újonnan bekötvé
 - a. az Országos Idegennyelvű Könyvtár,
 - b. a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár esetében
 - c. Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár
 - d. Békés Megyei Könyvtár
 - e. Szombathelyi Megyei Könyvtár

2. Az új szerveren újjáépítendő adatbázis jó lehetőséget adott arra, hogy az adatbázison néhány kisebb-nagyobb tisztítást, kiegészítést, módosítást végezzünk. A változtatásokat négy kategóriába sorolva röviden az alábbiakban összegzem:

- a. Adattartalom, adattisztaság növelését szolgáló változtatások
 - i. Egységesítettük a rekordot létrehozó könyvtár kódját (040 \$a), a lelőhelykódokat (852 \$b), ahol szükség volt rá szabványosra cseréltük illetve ahol eddig hiányoztak visszamenőleg kiegészítettük, a megváltozott helyi rekordazonosítókat aktualizáltuk (852 \$x) az

Országgyűlési Könyvtár és a Budapesti Corvinus Egyetem rekordjaiban.

- ii. A korábban csak a kurrens feltöltések esetében alkalmazott új duplumszűrési eljárást visszamenőlegesen is elvégeztük (az adatbázis mérete 4,7 millióról 2,9 millióra csökkent)
- iii. Növekedett azoknak az információknak a száma, amelyek a duplumrekordokból a megmaradó rekordokhoz átíródnak: ETO jelzetek, tárgyszavak mellett a tartalom és példányspecifikus megjegyzések is megőrződnek.

b. Változó eljárások

- i. Változtak a szintaktikai ellenőrzés szabályai, elsősorban abban az irányban, hogy a nem teljes rekordokat „megjelölhessük” és szükség esetén másként kezelhessük.
- ii. Az alapelv megtartása mellett változott a kötetkezelés mechanizmusa, elsősorban azért, mert két korábbi, a tagkönyvtárak kötetkezelésére vonatkozó feltételezés nem teljesült: nem volt feltétlenül igaz az, hogy minden tagkönyvtár csak egyféleképpen kezeli a többköteteket, és nem teljesült az sem, hogy kötetrekord csak mindig a hozzátartozó összefoglaló rekorddal együtt érkezik a MOKKA-ba. Az új módszer alkalmazkodik ezekhez a realitásokhoz.

c. Tárgyszavak és besorolási adatok kezelése

- i. Bekerültek az adatbázisba az Országos Széchényi Könyvtár személy- és testületi név rekordjai, továbbá a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Debreceni és Szegedi Egyetemi Könyvtár névalakjai. A tárgyszórendszerek közül a Köztaurusz (2008.12.19-i verzió), a szegedi tárgyszavak, valamint a MeSH és Library of Congress angol és magyarra fordított tárgyszavainak az a szegmense, amelyet a debreceni katalógus használ.
- ii. A tárgyszórendszerek között szabványos eszközökkel, indikátorokkal és tárgyszórendszer-kódokkal tesz különbséget a MOKKA új adatbázisa. Az így megkülönböztetett tárgyszócsoportokon belül az elfogadott alakok egyediségére és az utalók következetességére vigyázó ellenőrzések működnek.

- iii. A további feltöltések idején is figyelni kell arra, hogy a fenti forrásokból lehetőség szerint hamarabb érkezzenek a besorolási adatok a MOKKÁ-hoz mint a bibliográfiai rekordok
 - iv. A változott mechanizmusok lehetőséget adnak a felküldő könyvtárnak a besorolási rekordok módosítására, kiegészítésére is.
- d. Keresési lehetőségeket érintő változások
- i. Az authority rekordok meglétének köszönhető változások:
 - 1. utalók jelentek meg a böngésző keresések listájában
 - 2. a tárgyszavak forrása is látható a böngészőlistán
 - 3. nevek és tárgyszavak esetében a kulcsszavas keresések is hasznosítják az authority rekordok utalóit.
 - ii. Ékezet nélküli keresési lehetőség jelent meg a nevek és címek esetében
 - iii. Azt adatbázis korábbi indexeit is felülvizsgáltuk.
 - 1. Néhány esetben módosult az index által lefedett mezők illetve almezők köre és néhány eddig nem kínált keresési lehetőség is megjelent..
 - 2. A korábban is használt szerző és cím indexek egyik lényeges változása a fentiekben vázolt 505-os mezőn alapuló analitikus feltárás lehetőségéhez kapcsolódik: az itt feltárt fejezet- és tanulmánycímek illetve szerzőik is megfoghatóak lettek a keresők számára.
 - 3. Néhány új index is keletkezett a hangfelvételek és audiovizuális dokumentumok előadóinak, a zenei anyagok azonosítóinak vagy a speciális példányspecifikus adatok, possessorok, bejegyzések, kötés információk keresésére.
- e. Egyéb adatbázistól független változások a keresőfelületen:
- i. Ha a keresés nem jár eredménnyel, a felület hasonló, eredményre vezető kereséseket ajánl
 - ii. OpenURL szolgáltatás került a találati listához.
 - iii. Folyamatban van olyan útmutatók és információs lapok készítése, amelyek a kereső felülethez kapcsolhatóak.
- f. Összefoglalva: új szerveren felépült adatbázis a korábbinál rendezettebb formában és néhány új szolgáltatással kibővítve várja az online feltöltések újraindulását és az adatbázist használókat. Kínál néhány olyan eszközt az

együttműködő könyvtárak számára, amelyek lehetővé teszik a MOKKA adatbázis szolgáltatásainak dúsítását. A monografikus dokumentumok analitikus tartalmi feltárása és keresésbe integrálása elsősorban a külső felhasználók számára jelent majd többletinformációt, és megoszthatja ennek a költségesebb feltárási módnak a terhét a MOKKÁ-t használó könyvtárak között. A tárgyszavak, és egységesített nevek kezelésével és keresésével kapcsolatos változások pedig nemcsak a tárgyi keresés hatékonyságát javíthatják, hanem lehetővé tehetik, hogy a MOKKA közvetítő szerepet játsszon a szabványos egységesített nevek illetve néhány jól kidolgozott tárgyszórendszer használatának elterjesztésében. Az a tendencia is figyelmet érdemel, amely a szigorú értelemben vett bibliográfiai információk módosítások elleni védelmén túl növeli a MOKKA rekordok azon tartományait, amelyekre a tagkönyvtárak hatással lehetnek, amelyek az egyes tagkönyvtárakhoz mint feltöltőkhöz köthetőek és amelyeket így időről időre aktualizálhatnak mint például a lelőhely-információikat, vagy amelyekkel kiegészíthetik mások leírásait, mint például a tárgyi vagy tartalmi feltárás illetve a példányspecifikus adatok esetében.

3. A MOKKA adatbázisról készült egy összefoglaló leírás a TMT 2008/10 számában. A fentiekben vázolt új adatbázissal kapcsolatos változásokról pedig előreláthatóan a 2009/4 számban lehet majd olvasni.

Debrecen, 2009. március 23.

Dr. Koltay Klára